

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

12 Vtrum essentia creata sit separabilis à sua existentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

ut propriam habeat existentiam, ita distincta ab existentia fundamenti, sicut ipsa relatio distincta fuerit. Vnde si relatio est entitas accidentaliter realiter a fundamento distincta, necesse est habere existentiam etiam realiter distinctam, praesertim in nostra sententia, quod existentia est ipsamet actualis essentia. Et similiter, qui putant relationem solum distingui ut modum fundamenti, eandem distinctionem tribuere debent existentiae eius propter eandem causam, & quia generales rationes supra factae, in praesenti eandem vim habent ex dicta suppositione. Si vero relatio ratione tantum ratiocinata distinguitur a fundamento, eodem modo habebit distinctam ac propriam existentiam, propter eandem proportionalem rationem.

XXXIV.

Quapropter consequenter fatendum est in nostra sententia, existentiam relationis eodem modo esse respectuam, quo est ipsa relatio, si secundum rem loquamur quia in re sunt idem omnino, & adaequante. Item quia relatio, ut actualis & in re posita, utramque habitudinem essentialiter includit, scilicet ad subiectum, cuius est forma secundum se totam, & ad terminum, ad quem refert subiectum quod informat: imo haec non sunt duae habitudines secundum rem, sed secundum rationem tantum, nam in re una est completa habitudo seu differentia relationis, quae ita respicit subiectum, ut illud referat ad terminum, & ita respicit terminum, ut ad illud referat subiectum. Sicut habitus, verbi gratia, simul & eadem intrinseca & completa habitudo respicit potentiam cuius est habitus, & obiectum ad quod inclinat potentiam. Tota autem haec habitudo convenit relationi, non solum secundum essentiam, sed etiam secundum existentiam, quia talis est actualitas relationis, ut in sua entitate actuali utrumque includat. Habet ergo relatio propriam existentiam sibi proportionatam, neque inde sequitur relationem bis dici, seu referri ad terminum, quia non refertur actu, nisi prout est talis forma actu existens: & ita una habitudo refertur, vel potius refert subiectum ratione suae essentiae, seu existentiae actualis. Quod autem ad subiectum & terminum bis secundum rationem referatur, seu dicat habitudinem, nullum est inconueniens, imo est necessarium: quamvis illa habitudo, quae est ad subiectum, praecise considerata non sit propria relationis ut relatio est, sed communis ceteris accidentibus. Ocurrerat autem hic difficultas Theologia, quia sequitur etiam relationes diuinas habere proprias existentias: sed de hac re disputauimus late in tomo 1.3. parte disp. 11. sect. 2.

XXXV.

Vna res
qualiter
vnum
tantum
esse
habet
dicatur.

Vltimo ex dictis omnibus intelligitur, quomodo verum sit, vnius rei vnam tantum esse existentiam, seu vnum esse. Est enim hoc verum de esse adaequato & proportionato illi rei cuius est esse, atque ita & animae, & humanitatis, & hominis vnum est esse respectiue (ut sic dicam) quamuis absolute & in se non sit vnum & idem esse illorum omnium. Est enim anima vnum ens, & similiter humanitas, atque etiam homo, sed non eodem modo, neque idem omnino ens, nam anima est vnum ens parziale tanquam physica forma, humanitas vero est vnum ens tanquam quoddam totum respectu animae, & tanquam vna natura completa, non vero tanquam omnino completum ens, seu completa substantia, quia non est suppositum, sed natura seu forma metaphysica: homo vero seu Petrus vel Paulus, est vnum ens tanquam totum quoddam completum respectu humanitatis. Atque ita vnumquodque ex his habet vnum esse sibi proportionatum, non tamen in se omnino idem, quia plus includit esse humanitatis, quam esse animae scilicet, esse corporis & vtriusque vnionem: & similiter esse hominis plus includit, quam esse humanitatis, scilicet, esse substantiae. Vnde esse animae est vnum ut simplex: esse vero humanitatis est vnum, ut compositum ex esse formae & materiae: esse

se vero hominis est vnum ut compositum ex esse naturae, & substantiae. Ad hunc ergo modum in omni re vna est esse vnum completum & adaequatum, quod in rebus compositis includit plura esse partialia, ut recte notauit Scotus in quarto, distinctione vndecima, questione tertia. §. Ad rationes, ubi etiam ait, se non intelligere istam fictionem, quod esse sit quid superueniens essentiae, non compositum, si essentia est composita, quod ego etiam (ut verum fatear) non intelligo, imo sufficienter probatum esse existimo, verum esse non posse.

SECTIO XII.

Verum essentia creata sit separabilis a sua existentia.

Ad quaestio expedita fere est ex principiis haec tenus positus: tam tamen propono, ut clarius ac distinctius solam nonnullas difficultates, & rationes tractas in sectione prima. Variis ergo modis intelligi potest essentiam creatam separari ab existentia. Primo destruendo essentiam, & conservando existentiam, quod aliqui existimant fieri in sacramento Altaris destructa seu transubstantiata substantia panis quoad entitatem essentiae, & conservata quoad entitatem existentiae. Secundo modo intelligi potest, si destructa existentia conferretur essentia, quod adhuc tribus ex modis excogitari potest. Vnus est si ablata vna existentia connaturali, acquiratur alia, prout multi existimant accidere naturaliter in materia prima, quae secundum entitatem essentiae manet sub forma genti & corrupti, mutat tamen existentiam. In forma vero vel in composito ex materia & forma fere omnes negant id posse naturaliter contingere, quia esse proxime ac per se consequitur formam, vnde non est separabile ab ipsa, nisi quantum ipsa separatur a subiecto, a quo ipsa pendet, ut sumitur ex Diuo Thoma, prima parte, quaestione quinquagesima, articulo quinto, & aliis locis. Non defuerunt vero, qui dicerent in intentione formae fieri commutationem existentiae: sed id improbabile est, ut infra disputatione quadragesima sexta videbimus. Alio modo potest haec separatio excogitari, ut essentia creata sine propria existentia maneat sub alia superiori, & supernaturali existentia, quod constat naturaliter fieri non posse, supernaturaliter vero multi opinantur fieri posse, imo & factum esse in Christi Domini humanitate, quae habere dicitur creatam entitatem essentiae sine propria existentia, sed existere per existentiam Verbi increatae. Tertio modo potest intelligi essentiam & existentiam separari, dissoluta vnione, & utraque in rerum natura conservata. Vltimo potest quis excogitare essentiam creatam ita separari a propria existentia, ut ne illa & sine alia, quae munus eius suppleat, in rerum natura conservetur, & hoc etiam modo (quod mirabile est) dicunt quidam moderni expolitores, prima parte, quaestione tertia, articulo quarto [sic] sub particula forte] posse Deum conservare essentiam creatam extra suas causas, & extra nihil, absque vlla existentia. Vltimo dici potest essentia creaturam, separari ab existentia actuali, ita ut non maneat in rerum natura, sed ex existente fiat non existens, & non ens actu.

Non posse conservari existentiam absque propria essentia.

Dico ergo primo, impossibile esse ita separari existentiam ab essentia, ut conservetur existentia, destructa essentia. Non inuenio aliquem ex antiquis Theologis, qui oppositum huius assertionis docuerit, sed vnum tantum, vel alium ex modernis. Et in-

Et in primis, supposita vera sententia de entitate essentia actualis & existentia, est evidens assertio, quia non potest idem seipso separari, & quoties vnum in re ipsa separatur, conseruatur alio, est evidens signum alicuius distinctionis ex natura rei, vt supra ostensum est disputatione septima. Rursus etiam illi Doctores, qui admittunt distinctionem aliquam ex natura rei inter essentiam & existentiam, non tamen realem, sed modalem tantum, consequenter doceant hanc assertionem. Quia, si existentia & essentia distinguuntur modaliter, non est essentia modus existentia, sed e contrario, vt est per se notum, quia existentia est, vel concipitur vt actus essentia, & consequenter vt forma vel modus eius, modus autem non est separabilis a re, cuius est modus, quia per seipsum essentialiter illi coniungitur: vt dicta disputatione septima tractatum est: ergo existentia, si tantum est modus essentia, non est predicto modo separabilis ab illa.

At vero, qui putant existentiam esse rem omnino realiter distinctam ab essentia creata, licet communiter doceant non esse dicto modo separabilem, seu non posse conseruari sine illa, vix tamen possent sufficientem huius dicti reddere rationem, in ordine ad potentiam Dei absolutam. Naturaliter enim facile posset dici, non posse entitatem existentia conseruari sine entitate essentia, quia ab illo pendet, vel vt a subiecto recipiente, vel alio modo. Tamen, quod Deus non possit supplere illam dependentiam, certe non potest sufficienti ratione probari. Neque enim repugnat propter idem, quia supponitur distinctio realis, nec propter dependentiam, quia quamuis illa dicatur pertinere ad genus cause materialis vel formalis, tamen in illo genere est aliquo modo extrinsecum, id est, non per intrinsecam compositionem vnius entitatis ex alia, quomodo pendet totum a partibus, sed per influxum vnius entitatis in aliam, hoc autem genus dependentia Deus supplere potest, id enim facit, cum conseruat accidens sine subiecto: ergo ex hac parte non repugnet in presenti dicta separatio. Neque potest cogitari aliqua alia implicatio contradictionis, posito principio illius sententia. Quod ideo significo, vt ostendam, quam sit difficile consequenter loqui in omnibus, quae ad illud principium consequuntur. Nam quod simpliciter conclusio posita vera sit, ostenditur in hunc modum: Quia, si in existente destruitur, & tollitur essentia, & separatur ab existentia, ergo destruitur in illa aliquid esse actuale & extra causas, quod antea habebat: ergo destruitur aliquid esse existentia: ergo non manet esse existentia talis rei: ergo est impossibile existentia separari ab essentia predicto modo. Prima consequentia est evidens, tum, quia supra ostensum est, omne fieri terminari ad aliquid esse extra causas, ergo eadem ratione destructio terminari necessario debet ad aliquid non esse actuale, & extra causas: vel (quod idem est) per illam destrui debet aliquid esse actuale extra causas. Tum etiam, quia cum essentia destruitur, seu non conseruatur, non amittit esse in potentia obiectiua, semper enim illa manet, saltem respectu diuinae potentia: amittit ergo actuale esse, quod extra causas habebat. Secunda vero consequentia nititur in illo principio supra demonstrato, quod omne esse actuale, & extra causas est esse existentia. Tertia vero consequentia est etiam evidens ex alio principio supra probato, quod in vnare tantum est vnum esse existentia, atque adeo praeter illud esse actuale, quo primo ac intime essentia fit ens actu extra causas, nullam aliam existentiam in ea inueniri. Atque ita tandem concluditur, esse apertam contradictionem, quod essentia actualis destruat, conseruetur existentia, alioqui idem esse destrueretur & maneret.

Dices, cum destruitur essentia, non necessario destruitur ipsum esse, sed separari ab essentia, quae hoc ipso

Tom. II. Metaphys.

destruitur, si ei aliud esse non conferatur, sicut posset materia annihilari, non annihilata nec destructa forma per solam formae separationem, cui alia forma non succederet. Responderetur, impossibile esse essentiam destrui, quin aliquod ens actu intrinsece, id est, secundum propriam entitatem actualem desinat esse in rerum natura, ideoque non satis est, quod dissoluatur vnio duarum entitatum, quia ex hoc immediate solum sequitur destructio compositi. In presenti vero casu non solum dicitur dissolui compositum ex essentia & existentia, sed etiam ipsamet essentia actualis dicitur omnino destrui, & non manere extra causas, neque ens actu sicut antea erat, ergo non solum amittit vnionem ad aliam entitatem, sed etiam amittit propriam entitatem & actualitatem, & hoc est amittere suum intrinsecum esse actuale, atque ita procedit ratio facta. Neque est verum huiusmodi separationem esse ab essentia, factam esse in mysterio Eucharistiae, quia, vt supra dixi, sicut in eo mysterio non manet post consecrationem essentia panis, ita neque existentia & sicut conseruatur essentia accidentium, ita etiam existentia.

Essentiam conseruari sine vlla existentia prorsus repugnat.

Dico secundo: Fieri non potest etiam de potentia absoluta, vt essentia creata conseruetur in rerum natura, & extra causas sine vlla existentia. Hae assertio etiam est communis in omni sententia, quamuis efficax eius ratio non possit aequae ab omnibus dari, vt statim declarabo. Ratio itaque euident est, quia si essentia in se, & in sua entitate conseruatur extra causas, ergo existit. Quid enim aliud est existere quam extra causas esse? Si autem existit, certe existentiam habet, sicut si est album, habet albedinem: comparantur enim hec, vt forma & intrinsecus effectus formalis. Ridiculum ergo est, & plane inintelligibile, quod quidam dicunt, essentiam conseruatam in rerum natura sine existentia esse quidem ens & extra nihil, non tamen esse formaliter in genere existentium. Quamquam hi ex parte consequenter loquuntur, nam cum supponant talem essentiam priuari existentia, dicunt consequenter illam esse numerum rerum formaliter existentium, ac proinde dicere etiam debent non existere, quia existere, & esse numero rerum existentium idem sunt. Hoc autem mirum est, quod non videant in eo esse apertam contradictionem, vt dicatur res esse in rerum natura, extra causas & extra nihil, & non existere: cum haec verba plane sint aequipollentia. Quid enim concipi potest addi rei cum dicitur existere, si illa iam erat in rerum natura effectiua a suis causis? Aut, si fingamus essentiam reale ita conseruari per Dei omnipotentiam absque existentia superaddita, quid illi deest, quo minus dicatur existere? illi enim conuenit, & fieri, & factam esse, & esse ens reale actu extra causas suas, & consequenter etiam conuenit illi causare in omni genere sibi accommodato, nihil ergo aliud considerari potest ad existendum.

Dicent fortasse, deesse illi rei actum seu terminum, quem vocant existentiam. Sed nisi explicet amplius necessitatem, vel effectum formalem talis termini, nullius momenti est responsio, sed hinc potius concluditur, huiusmodi terminum nihil esse, cum nullum habeat effectum, neque vtilitatem. Quocirca etiam in hac parte videntur mihi satis esse perplexi auctores, qui existentiam credunt esse rem omnino distinctam ab essentia actuali. Hanc enim merito erubescunt admittere, posse in rerum natura conseruari essentiam actualem sine vlla existentia, quia impossibile est conseruari essentiam sine existentia & existens, & non minus impossibile est intelligere

fam & consequenter est communicatio alicuius esse existentie, intrinseci & proprii essentia facit. Item quia actualis essentia necessario debet constitui in ea actualitate, per aliquod esse reale indistinctum ab ipsa, ut supra probatum est: impossibile ergo est conservari in sua actualitate, quin in ea conservetur tale esse: sed ostensum etiam est supra, tale esse veram esse existentiam, quia est esse temporale: ergo sine tale existentia omnino extrinseca & propria conservari non potest essentia actualis.

Hinc vero ulterius concluditur, non posse Deum conservare ullam essentiam existentem per existentiam (ut ita dicam) extraneam & peregrinam illi. Primo quidem, quia non potest essentia existere per alienam existentiam, nisi propria priuatur: non potest autem priuari propria, ut ostensum est, ergo. Secundo, quia rationes factae probant, illum effectum formalem, quem concipere possumus dari ab existentia, non posse esse à re vel modo, distincto à parte rei ab ipsa essentia existente: non potest autem intelligi, quod res fiat existens per rem extraneam, quid illa sit à parte rei distincta ab essentia, cui dicitur videri, ut eam faciat existentem. Tertio, quia non potest Deus facere, ut aliqua essentia creata sit actualis essentia seu actu ens extra nihil per actualitatem extraneam & distinctam ab ipsa: sed ex hoc praesice, quod essentia creata est actu ens extra nihil, est existens: ergo non potest fieri existens per actualitatem extraneam ac peregrinam. Consequentia est evidens. Maior autem & minor probatae saepe sunt in superioribus.

Contra hanc assertionem nulla naturalis ratio obici potest, quae alicuius sit momenti. Nam quod quidam argumentantur existentiam non esse perfectionem essentiali naturae creatae, ideoque posse ab illa separari, & per alienam existentiam suppleri, nullius momenti est. Primo, quia consequentia non est formalis, nam attributa entis non sunt praedicata essentialia, & tamen nec separari possunt, nec extrinsecus suppleri: sufficit ergo identitas sine ulla distinctione ex natura rei, ut separatio locum non habeat, etiam si perfectio non censetur essentialis. Imo sunt, qui existunt, aliquas esse proprietates neque essentialiales, neque habentes identitatem, sed potius distinctionem ex natura rei ab essentia, quae nec separari possunt, nec extrinsecus suppleri. Sed quam hoc sit probabile, alibi examinabitur. Optima vero instantia est, quia iuxta communem doctrinam, quam fide arguentes non negant, principium individuationis, seu haecceitas simpliciter non est perfectio essentialis individui (Petri verbi gratia) & nihilominus, nec potest separari à Petro, nec extrinsecus suppleri, ita ut Petrus maneat. Quod si fortasse dicant differentiam illam individualement, licet non sit absolute de essentia, esse tamen de essentia Petri, ut Petrus est: dicemus & nos existentiam actualem, & exercitiam non esse de essentia absolute, esse tamen de essentia essentiae actualis, prout est actu ens extra nihil: ideoque quamvis possit intelligi essentia absolute in esse potentiali, seu obiectivo sine actuali existentia, non tamen posse intelligi essentiam factam ens actu & extra nihil sine intrinseca & propria existentia.

Ex principiis autem supernaturalibus solet aliud argumentum sumi, scilicet, quia subsistentia propria separari potest, & per aliam suppleri, & similiter inherencia potest separari, vel absolute, vel per modum oppositum per se essendi: ergo & existentia. Sed hoc etiam expeditum est ex dictis, quia subsistentia & inherencia sunt modi ex natura rei distincti ab actuali essentia, quia non constituunt illam in ratione entis in actu, nec primo ac formaliter eam distinguunt ab ente in potentia, & ideo quamvis ab illa separantur, potest intelligi, quod maneat essentia actualis eadem, licet sub alio modo essendi, secus vero

Tom. II. Metaphys.

ro est de existentia, quia est primum formale constitutum actualis entitatis, & in re non distinguitur ab illa.

Instant vero aliqui argumento Theologico, quia ex hoc principio metaphysico à nobis posito, sequitur Verbum divinum assumpsisse humanitatem cum existentia creata eius, quod non solum videtur esse contra doctrinam D. Thomae, sed etiam aliorum Patrum antiquorum praesertim Leonis, Sophronii, Fulgentii, Damasceni. Videtur etiam esse parum consentaneum aliis veritatibus, quas de illo mysterio fides Catholica docet, ut quod beata Virgo non solum humanitatem, sed verum hominem conceperit, & quod Christus non tantum est vnus, sed etiam vnus ens simpliciter, & quod humanitas Christi non in se sed in verbo existit, ac denique quod humanitas Christi operari proprie non possit, sed verbum per ipsam.

Hae difficultates posset hoc loco praetermitti, tum quod Theologia sit, tum etiam quod à nobis sit pro viribus disputata in primo tomo, tertia parte, disputatione trigesima sexta, ubi verum esse ostendimus, quod in proposita obiectione inferitur, quia tamen nonnulli moderni scriptores acerbè ferunt doctrinam eo loco à nobis traditam, eamque impugnare conati sunt: non grauior eis iterum respondere quanquam nec nova testimonia nec rationes novas obiciant, sed novas tantum, & inuilitas exaggerationes. Quid enim est, cur doctrinam admirentur non novam, sed à multis & grauibz Theologis, tam antiquis quam modernis receptam? Alciodoro, Alberto, Scoto, Durando, Gabriele, Bonaventura, Almain, Heruzo, Paludan. & ab ipso Diuo Thoma in questione vnica, de Verbo incarnato, articulo quarto. De quo non satis constat vnquam mutasse sententiam, ut citato loco fuse declaravi. Vbi etiam ostendi Sophronium, Leonem, & Fulgentium, nihil docuisse huic doctrinae repugnans, quod late etiam attigeram in eodem tomo disputatione octavae sectione prima. De Damasceno vero ostendi non solum non repugnare, verum etiam huic nostrae doctrinae plurimum fauere. Vnde valde miror, quomodo grauis quidam auctor, qui sine dubio illa nostra scripta perlegerat, ausus postea fuerit scribere, & typis mandare Damascenum libro tertio de fide capitulo vigesimo secundo, expresse docere illam sententiam, quae negat esse in Christi humanitate existentiam creatam, cum tamen in eo capite Damascenus nec verbum scribat de haere, sed solum impugnet errorem asserentium Christum in gratia & scientia profecisse, quem his verbis confutat: Qui autem cum progressus in sapientia & gratia perinde fecisse aiunt, ac si earum incrementum acciperet, non à primo illo carnis ortu factam esse vnionem asserunt, nec personalem vnionem tuerentur. Et infra: Nam si caro ab ultimo ortu Verbo vnita est, imo potius in ipso extitit, ac personalem cum eo identitatem habuit, quid tandem asseri potest, quin omnibus progressus sapientiae, gratiaeque opibus affluerit: Quid quæso in his verbis inuenitur, quod illi sententiae patrocinetur: aut quid ad institutum Damasceni spectabat, quod in humanitate Christi non sit existentia creata, dummodo à principio fuerit Verbo vnita; quod nemo Catholicus negat, neque habet repugnantiam cum existentia creata ipsius naturae, quia potuit semper existere in Verbo, ut Damascenus ibidem loquitur. In quo nobis potius fauet, quia non ait extitisse Verbo, aut per Verbum, sed in Verbo.

Sed aiunt illam doctrinam esse parum consentaneam principiis fidei, ac vero alii graues auctores existimant hanc sententiam fere euidenter sequi ex principiis fidei. Docet enim fides, assumpsisse Christum veram & realem humanitatem, non habentem solum esse obiectiuum, seu in potentia in causis suis, sed habentem aliquod esse reale & actuale, creatum.

XV.

Christi humanitas an existat Verbo existentia.

XVI.

Ioan. Vinc. lib. de grat. Christi q. 73 dub. de hac re concl. 2.

XVII.

creatum extra causas suas, sed hoc est esse existentie, ergo assumptum humanitatem cum aliquo esse creato. Consequentia evidens est & formalis: Maior autem est certa secundum fidem, quæ docet humanitatem Christi esse rem creatam, & à diuino Verbo distinctam & assumptam in unitatem personæ, & ab illa natura habere Christum esse humanum, quod est esse creatum & consequenter est actuale, & non potentiale tantum. Minor vero in superioribus est demonstrata, & nobis videtur fere evidens ex ipsis terminis si probe intelligantur, quia esse actuale & extra causas n. h. aliud est, quam existere, ut in superioribus late declaratum est.

XXVIII.

Quapropter ex opposita sententia sequi videntur hæc absurda: Primum humanitatem non esse creatum, quod est aperte falsum. Probatur sequela, quia ens dicitur ab esse, & constituitur ens actu per esse: ergo si humanitas constituitur ens actu per esse in creatum, non est ens creatum, sed increatum, sicut, quia Christus non constituitur in esse personæ per creatam personalitatem, sed per increatam, non est persona creata, sed increata. Item vel humanitas dicitur ens creatum prout est actu existens, vel tantum prout est actu secundum esse essentiae: primum dici non potest iuxta illam sententiam, quia ponitur humanitas actu existens per existentiam increatam, unde necesse est ut hoc existens, ut sic, vel sit increatum, si formaliter & proprie loquamur, vel certe non pure creatum, sed constans ex creato & increato. Si vero dicatur secundum, interrogo an illud esse essentiae sit tantum in potentia, & ita non est creatum, sed creabile, & in se vera est nihil, in sua vero causa est ipsa creatrix essentia: vel est esse actuale in se & extra causas, & hoc necessario esse debet esse existentie, quia existere non est aliud quam actu esse extra causas, & quia creatio formaliter ad existere terminatur, ut supra probatum est, non potest ergo intelligi ens actu pure creatum sine aliquo esse existentie creato.

XXIX.

Secundo inferri potest, incarnationem non fuisse veram & realem unionem, & assumptionem: quia vera unio intercedere non potest, nisi inter realia & actualia entia, quorum vnum non habet intrinsece entitatem suam ab alio, quamuis posset vnum ab alio pendere, quæ omnia in superioribus late declarata sunt. At vero, si humanitas Christi solum existeret per existentiam Verbi intrinsece constitueretur in esse actualis entitatis per Verbi existentiam.

XXX.

Tertio inferri potest, Verbum fuisse unitum humanitati ut intellectus in esse essentiae tantum, quod ab æterno habebat, quia præter illud esse non habet humanitas aliud, nisi esse existentie: si ergo hoc esse existentie in humanitate Christi non fuit aliud, nisi esse Verbi: ergo illud esse fuit immediate unitum humanitati, quæ secundum se æterna erat: igitur incarnari nil aliud fuit, quam æternam essentiam trahere ad increatum esse Verbi. Hæc autem non est incarnatio, sed fictio, quia illa essentia æterna nihil fuit, nec est assumptibilis secundum id præcise, quod ex se & ex æternitate habet: ergo necesse est, ut aliquod aliud esse eius ei tribuatur prioritate naturæ, vel saltem rationis, quod satis est, ut illud esse sit distinctum à substantia Diuina, quæ per unionem communicatur.

XXI.

Quarto inferri potest ex illa sententia humanitatem non habere à Deo per efficientiam eius proximam capacitatem, ut uniatur verbo, quod est etiam absurdissimum in doctrina fidei. Sequela patet, tum quia illa capacitas non est in humanitate secundum aliquod esse existentie, sed tantum secundum esse essentiae æternum, secundum quod essentia humanitatis non est effectiue à Deo. Tum etiam, quia si illa capacitas est in humanitate per actuale efficientiam Dei: ergo existit ex vi illius efficientie: ergo habet aliquam existentiam factam & creatam: ergo hæc est existentia ipsiusmet humanitatis. Et hæc ratio

etiam probat humanitatem illam prius natura habuisse existentiam, quam fuerit unita Verbo, quæ non potuit esse nisi existentia creata, ut per se constat. Et sequela patet, quia illa humanitas prius natura fuit capax unionis, quæ actu unita: proxima autem capacitas non est nisi in entitate iam effecta, & existente extra causas suas.

Sed videamus, quæ sint alie veritates fidei, quibus illa doctrina parum consona existimatur. Prima est, quia beata Virgo non solum humanitatem, sed Deum hominem concepit, cuius oppositum videtur sequi, si Christi humanitas habuit existentiam creatam. Sequela patet, quia tunc habuisset humanitas illam existentiam à matre, & consequenter tota efficientia vel causalitas matris, quæcunque illa sit, terminata fuisset ad illam existentiam creatam, & ibi steterisset: cum ergo illa existentia sit solius humanitatis & non Christi, Virgo solum humanitatem concepit, & non Christum, neque Deum. Sed hæc difficultas (qualiscunque illa sit) multo magis urget, si in Christi humanitate non est esse existentie creatum, sed tantum esse essentiae. Nam inde sequitur, totam actionem seu causalitatem matris terminatam fuisse ad esse essentiae humanitatis, & ultra non fuisse progressam: ergo multo magis sequitur, concepissem solum humanitatem in esse essentiae, & non humanitatem existentem, nedum ipsum Christum aut Deum. Antecedens patet, quia (ut supponimus) beata Virgo non concurrat immediate ad unionem illius humanitatis cum Verbo: ergo non concurrat ad actionem, qua illa humanitas facta est existens, quia illa fuit unio iuxta hanc sententiam; ergo tota causalitas virginis versata est circa esse essentiae humanitatis, & in eo rexit. Et hinc patet secunda consequentia, tunc ad hominem, quia eiusdem forme est cum illa, quam ipsi contra nos inferunt, tum à fortiori, quia magis distat à Christo humanitas secundum solum esse essentiae, quam humanitas iam existens: & nemo negare potest, quin ordine naturæ saltem in aliquo genere causæ, scilicet materialis, prius natura habuerit illa humanitas saltem esse essentiae, quam fuerit assumpta seu unita Verbo.

Ex hoc ergo argumento colligimus, vnum principium necessario admittendum ab omnibus Catholicis, nimirum, Virginem non dici matrem Dei, aut concepisse Deum, eo quod ipsa immediate effecerit unionem humanitatis cum Deo, quia constat non fecisse illam, neque ut principalem causam, neque ut instrumentum. Dicitur ergo concepisse Deum, quia causalitati eius, qua concurrat ad vniendum corpus & animam Christi, & humanitatem formandam, simul coniuncta fuit Spiritus sancti actio, qua illa humanitas in eodem instanti, quo formata est, unita est Deo, quo factum est, ut tota conceptio, quæ utramque illam actionem includit, terminata sit non ad solum humanitatem, sed ad Deum hominem. Atque hoc modo philosophari debent omnes, siue dicant actionem Virginis versatam esse circa humanitatem quoad esse essentiae tantum, siue etiam quoad esse existentie. Imo, qui solum illud prius affirmant, multo minorem concursum tribuunt Virgini in illa conceptione, ut ostensum est, & vix explicare possunt, quomodo sit vera conceptio & generatio, per quam nullum esse existentie communicatur, & ex hac parte illa doctrina minus est consentanea etiam huic veritati fidei.

Nos igitur facili negotio respondemus, negando sequelam, quia illa conceptio absolute fuit terminata ad Deum in eodem instanti, ac simul secundum durationem realem. Nec refert, quod actio Virginis & terminus eius ordine naturæ antecesserit, quia id solum fuit in genere causæ materialis, & cum aliqua connexionione, & dependentia ab altera actione, qua illa humanitas fuit in eo instanti unita Verbo. Adde probabilius esse, Animam & Corpus prius natura

hatura vnita fuisse Verbo, quam inter se, & ideo, secundum communicationem idiomatum, propriis-
fime dicitur B. Virgo concepsisse Deum, quia concurrat vnium inter se animam & corpus Dei, & quæ iam subsistebant subsistentia Dei, & ita necessario genuit Deum, quia generatio terminatur ad suppositum, & talis generatio non potuit tunc ad aliud suppositum terminari, quæ omnia in citatis locis ex 1. tomo, tertia parte latius declarata sunt, & in 2. tomo disput. a. sect. 1.

Alud principium fidei, quod labefactari dicitur ex hoc principio Metaphysico à nobis posito, est, quia Christus est vnus simpliciter, & vnus ens, cuius oppositum sequi videtur, si in eo est esse existentie creatum humanitatis. Ad hoc vero respondetur negando sequelam, dicitur enim Christus vnus simpliciter propter vnitatem personæ, est autem vna persona, quamuis habeat duas naturas reales & actuales, quod est habere illas cum propriis existentibus. Vnum autem ens dicitur Christus propter vnum esse completum & per se vnum: Christus autem vt Christus non est vnum ens simplex, sed compositum (est enim persona composita) & ideo non oportet vt habeat vnum esse simplex, sed compositum, iuxta doctrinam superius demonstratam. Habet ergo Christus vnum esse compositum ex esse humanitatis, & esse Verbi seu personalitatis eius. Vnde non impedit vnitatem ensis duplex esse naturæ vel extremorum, si inter ea sit vera & realis vnio, præsertim substantialis, & quæ sufficit ad componendum ens per se vnum. Atque ita præfens doctrina metaphysica nihil derogat, imo maxime consonat dictæ veritati fidei, & confirmat aliam, quæ docet vnitatem Christi non esse simplicem, sed per compositionem, cui veritati minus consentanea est alia doctrina, quæ tribuit Christo vnum esse omnino simplex.

Tertium fidei principium est, quod humanitas non in se, sed in verbo existit. Ita enim loquitur Synodus in sexta Synodo actione vndecima, & Damascenus supra citatus: & est res certissima: sed quænam (rogo) est illa consequentia? Humanitas existit propria existentia: ergo existit in se, & non in Verbo. Hæc enim est similis formæ, accidens existit propria existentia distincta ab existentia subiecti, ergo existit in se, & non in subiecto, & tamen hæc inuolida est, nam antecedens est verum, & consequens falsum. Probant autem illam consequentiam, quia existere in aliquo, nihil aliud est, quam existere per existentiam eius, & dependenter ab ipso. Sed ex his duobus primum est falsum. Secundum vero est insufficiens dictum, & non satis declaratum. Prior pars probatur exemplo adducto de accidente, existit enim in subiecto, & non per existentiam subiecti, & forma præsertim materialis existit in materia, & ita omnes loquuntur, & tamen nemo vnquam dixit existere formam per existentiam materiæ, & ratio constat ex dicendis. Posterior pars declaratur, quia in primis, vt aliquid dicatur existere in alio, non satis est existere dependenter ab illo. Nam materia existit dependenter à forma, & tamen non existit in forma, & quælibet creatura existit dependenter à Deo, & tamen non existit in Deo, eo modo quo nunc loquimur. Igitur rem aliquam existere in alio in præfenti dicitur habitudinem ad terminum, vel suppositum, à quo sustentatur in sua existentia illa res quæ in alio existere dicitur: sicut accidens existere in subiecto, significat habitudinem, & dependentiam ab illo in sua existentia in genere sustentantis, quamvis imperfectiori modo, & cum materiali causalitate. Sic igitur existere in aliquo, non est existere per existentiam eius, sed est habere existentiam suam sustentatam ab alio, & in eo genere dependentem ab illo. Vnde potius supponit vel includit existentiam propriam illius rei, addit vero vnionem, vel denominationem ad aliam rem, à qua sustentetur, vel

vt à supposito terminante dependentiam sine vlla propria causalitate, vel vt à subiecto, vt est in formis inherentes. Prior autem modus conuenit humanitati Christi ratione hypostaticæ vnionis. Et ideo eius existentia propria non dicitur esse per se existentia actualis, quia non est terminata per propriam subsistentiam, sed vocatur inexistens, quia innititur Verbo Dei: quam denominationem non habet ex se ipsa, sed ex modo vnionis, quo mediante habet vt sit in Verbo.

Si ergo existentia illa humanitatis præcise consideretur secundum id quod habet ex se, non constituit rem actu existentem in se vel in alio, sed tantum existentem substantialiter in tali natura: illi enim modi existendi, qui indicantur per illa verba, *in se*, vel, *in alio*, non sunt essentielles tali existentie, sed adiunguntur illi ad constituendum vel completandum suppositum, quamuis non eodem modo. Nam prior modus existendi in se est connaturalis, & complet suppositum sine vnione ad altum, tanquam proprius terminus, vel subsistentia talis naturæ, vt infra videbimus. Posterior autem modus existendi in alio est supernaturalis respectu naturæ substantialis completæ, & non constituit formaliter personam, sed vnit naturam personæ, vt inde resultet vna persona composita. Quia ergo humanitas Christi, licet habuerit existentiam propriam, non tamen habuit illam cum proprio modo existendi in se & per se, sed cum supernaturali modo vnionis ad suppositum Verbi Dei, ideo dici non potest existere aut extitisse vnquam in se, sed semper in Verbo.

Superest dicendum de quarta propositione valde consentanea doctrinæ fidei, scilicet, quod humanitas Christi nunquam potuit operari, neque in instanti temporis, neque in signo naturæ, priusquam Verbum operaretur per ipsam, cuius oppositum videtur sequi ex nostra sententia, nam si habuit existentiam propriam, prius natura extitit, quam fuerit vnita Verbo: ergo etiam prius natura operari potuit, nam operatio consequitur esse. Respondetur tamen negando sequelam, quamquam non defuerint Theologi, & docti, qui consequens illud affirmauerint, vt tractauimus dicto primo tomo, tertia parte, disputatione decima, sectione prima & secunda, sed in eo decipitur, vt ibi ostendi. Negatur ergo dicta consequentia. Et in primis aliqui existimant, quamuis humanitas habeat existentiam propriam, non inde sequi prius natura extitisse, quam fuerit vnita Verbo, quia potuit existentiam illam accipere per actionem dependentem à Verbo, vt à termino supposituali: sicut accidens habet propriam existentiam, & tamen non prius natura existit, quam vnatur subiecto, quia recipit existentiam per actionem dependentem à subiecto, vt à causa materiali. Qui modus dicendi non est omnino improbabilis, nobis tamen non videtur verus, vt late disputauimus in dicto primo tomo disputatione octaua, sectione prima. Concedo ergo humanitatem illam prius natura extitisse, quam fuerit assumpta, nego tamen prius natura operatam esse, aut operari potuisse, quam fuerit assumpta, quia natura existens non est capax operationis, donec per subsistentiam aliquam terminata sit, quod late ostendi in dicto tomo disputatione decima, sectione secunda & tertia, quod hic repetere non est necesse.

Solum addo, idem argumentum torqueri posse in aliam sententiam, & eodem proportionali modo necessario esse ab aduersariis soluendum. Nam negare non possunt, quin humanitas Christi prius natura receperit esse essentielle actuale, quam fuerit assumpta à Verbo, vt supra probatum est, & passim ipsi docent: inferam ergo similiter, potuisse in illo priori humanitatem operari per illud esse essentialis actuale, nam illud est proprium esse, ex quo

XXVII.

XXVIII.
Christi humanitas quousque
liter in nullo
signo potuit
operari, sed
Verbum per ipsum.

XXIX.

sequitur operatio tanquam ex principio formali, & sufficiens conditio erit, quod sit actu extra suas causas. Maxime cum iuxta eorum opinionem etiam secundum illud esse sit natura capax propriæ substantiæ, prius natura quam existat. Respondebunt ergo negando sequelam, quia ad operandum non satis est esse essentia actuale, donec terminetur per existentiam, cur ergo non admittent responsionem nostram, cum similem negamus consequentiam? quia existentia non prodit in operationem donec terminetur per substantiam. Præsertim, quia ipsi nullam rationem sufficientem reddere possunt, cur essentia talem existentiam requiratur ad operandum, si præcisa illa am habet in actu totam suam perfectionem essentialem in se & extra suas causas, & maxime si illam habet etiam propria substantia terminatam, quia iam non intelligitur, quid addere possit existentia, quod ad operandum requiratur. Nos vero rationem reddimus, quia substantia est substantialis & intrinsecus terminus naturæ, pertinet suo modo ad substantialem rei complementum, & ideo est maxime intima, & primo resultans ex natura, vel saltem cum illa primum effecta: operatio vero est magis intrinseca vel accidentaria, & ideo secundum naturæ ordinem supponit substantiam, & in Christo supponit assumptionem, quia propria & creata substantia impedita est.

XXX. Non omitam ultimo loco advertere, prædictum tandem Autorem non parum nostræ fœvere sententiæ, dum post omnes illas impugnationes & verborum exaggerationes adiunxit: Quamquam de facto Christi humanitas non habuerit existentiam propriam, potuisse tamen de potentia absoluta assumi cum propria existentia ad hypostaticam unionem. In quo certe ingeniose locutus est, quia in doctrina, quam ipse cum aliis sequitur, vix poterit rationem reddere, cur id sit impossibile cum nullam prorsus repugnantiam, aut contradictionem involuat, ut in superioribus à nobis satis superque probatum est. Docent enim ipsi existentiam & substantiam in natura creata esse res distinctas, & verbum in humanitate Christi Domini utramque impedivisse, & supplevisse. Cur ergo non potuit impediri sola substantiam, & non simul etiam existentiam? Præsertim cum iuxta eorundem doctrinam substantia sit prior natura quam existentia, & ideo, consequenter loquendo, unio naturæ ad substantiam sit prior natura quam ad existentiam, ac proinde, cum prius possit separari à posteriori (ut à Philosophis communiter receptum est) si aliunde non oriatur specialis repugnantia, poterit unio consistere in sola substantia, & non ulterius progredi permittendo naturæ propriam existentiam.

XXXI. Itaque libenter hoc dictum admittimus, miramur tamen non aduertisse hinc everti (velint, nolint) totam sententiam, omniaque fundamenta, ob quæ negatur humanitas de Christi facto habere propriam existentiam. Primo quidem, quia si existentia propria non repugnat cum vera unione hypostatica, & cum unitate personæ in duplici naturâ, unde, aut quo fundamento dici potest, non esse in humanitate Christi talem existentiam propriam scilicet, & creatam? Quia fides nil aliud docet nisi talem unionem hypostaticam, qua una persona in duplici natura reali subsistat. Imo præterea docet, per talem unionem assumptis verbis quidquid in humana natura plantavit, quod nimirum tali unioni non repugnet, si ergo existentia naturæ, ut supra dictus author concedere non veretur, non repugnat unioni, sed conservari potuit in natura personaliter unita, quo fundamento dici potest sublatum fuisse? Accedit quod iuxta illam sententiam duæ sunt ponendæ uniones humanitatis ad Verbum, una ad substantiam, altera ad existentiam Verbi. Nam licet ex parte Verbi non sit distinctio in inter substantiam & existen-

tiam, tamen ex parte humanitatis necessario est ponenda distinctio, cum dicatur una esse separabilis ab alia in re ipsa quod est evidens signum alicuius distinctionis, saltem ex natura rei: sunt ergo duæ uniones distinctæ, quod est hæcenus inauditum, & ipsi Thomistæ similem doctrinam in Durando graviter reprehendunt, & merito.

Quod ulterius sic vigeo, nam illæ uniones in re sunt distinctæ: ergo sicut dicitur, posse Deum conservare unionem ad substantiam sine unione ad existentiam, ita dicendum erit, posse conservare unionem ad existentiam sine unione ad substantiam, est enim æqualis ratio, cum sit eadem distinctio, & non magis essentialiter pendeat una ab altera, quam è contrario. Esset ergo tunc persona creata habens naturam existentem sola existentia increata, esset etiam tunc unio substantialis inter naturam increatam & Deum absque unione hypostatica, quæ sunt inaudita, & parum consentanea doctrinæ sanctorum Patrum & Conciliorum. Immo hinc ulterius concludimus, illam unionem ad existentiam, neque hypostaticam esse, neque in unione hypostatica intrinsece inclusam, ideoque gratis esse constitam in unione quæ facta est, nam secundum fidem sola unio hypostatica substantialis facta est inter humanitatem & Verbum.

Tandem, si illud est possibile, constituamus factum esse, nunquid tunc Christus non vere esset unus & unum ens per se, & simpliciter? Res vera esset, quia esset una persona substantialiter composita, ratione cuius vere & proprie & homo esset Deus, & Deus homo. Et eadem ratione, dum ille homo conciperetur ex matre, conciperetur etiam Deus, & humanitas eius, licet existeret existentia propria, non existeret in se, sed in Verbo, neque ipsa posset proprie operari, sed Verbum per ipsam, hic ergo casus aperte declarat, rationes superius contra nos factas, non esse efficaces. Atque hæc satis sint de hac digressionem, quæ hic necessaria visa est, ut constet, ea principia Metaphysica à nobis tradi, quæ veræ Theologiæ deseruiant, hoc enim præcipue intendimus & optamus. Iam ad inchoatam disputationem revertamur.

Essentiam actualem posse omnino everti, cum sua existentia.

Dico ultimo, existentiam actualem esse separabilem ab essentia creaturæ, ita ut cum existentia simul ipsa essentia pereat, seu destruat. Hæc assertio est certa & evidens. Primo, quia creatura non habet existentiam ex se, sed ab alio, saltem à Deo, à quo semper in suo esse pendet, sed Deus sicut libere dat esse creaturæ, ita etiam libere conservat eam in esse, potest ergo non conservare: ergo creatura potest privari esse, si autem privetur esse existentie, necessesse est ut eius essentia simul destruat ac pereat, quia ablato esse existentie, essentia nihil est, ut in secunda sectione declaratum est. Ex quo confirmatur posita assertio, quia omne generabile (teste Aristotele) est corruptibile, & eadem ratione omne quod incipit esse, potest desinere esse, & desinitio est proportionata inceptioni, id est, illud ipsum per definitionem potest amitti, quod per inceptionem acquisitum est: sed quando creatura incipit esse essentia eius incipit esse aliquid, quæ antea erat nihil, seu nondum erat, ergo simili modo potest ita desinere esse, seu separari ab esse, ut omnino suammet entitatem essentia amittat.

Sed quæret aliquis, qui possit separari hoc modo esse ab essentia, si in re sunt omnino idem: cum plane repugnet idem à seipso separari. In hoc enim magnam vim faciunt, qui contendunt essentiam debere distingui saltem ex natura rei ab essentia creaturæ & præsertim Egidius locis supra citatis, & maxime

time in suo opusculo de ente & essentia, contendens nec posse fieri creaturam neque destrui, nisi essentia eius sit aliquid distinctum ab eius esse, cui possit & esse imprimi, & ab ea separari. Hunc autem dicendi modum ante Agidum retulit Alenſis septimo Metaphysicor. textu vigesimo secundo, & eleganter refutavit. Quia esse creaturæ priusquam fiat, est pure obiectivum, si absolute de tota creatura loquamur, & ideo (inquit) non oportet imaginari illud fieri ex hoc, aut quod ipsum imprimatur alicui, puta ipsi essentie: si enim ita esset, cum illud cui imprimitur res procedat, & non fiat per illud fieri, tota res non fiet. Atque eadem ratio fieri à nobis poterit de deficiente, si sit defectio simpliciter, per quam res in nihilum transit, & salva proportionem applicari potest ad corruptionem, ut statim declarabimus.

Ad difficultatem ergo positam respondet idem Alenſis, fieri rei non esse imaginandum, ac si ipsum esse imprimatur seu coniungatur essentie, tanquam actus potentia, sed solum quod tota realitas essentie quæ prius erat sub natura possibili, tota postea sit in actu. Et quidam (ait) istam rationem ut procedit, vocant essentiam, ut autem est terminus actionis diuine, vocant esse. Simili ergo modo, non est imaginandum rem delineare esse, eo quod esse separatur ab essentia, sicut actus à potentia receptiva; aut sicut vna res separatur ab alia, aut modus rei ab ipsa re, sed per hoc solum, quod tota res, quæ erat ens actu, per actionem Dei suam entitatem amittit, & definit esse ens actu. Cum ergo dicitur, non posse rem separari à se ipsa, si nulla est distinctio ex natura rei, illud verum est de propria separatione, quia id quod separatur non manet, & id à quo separatur manet, aut in eadem duratione, aut in eodem loco, iuxta modum separationis: at vero hoc modo non separatur esse ab essentia, ut diximus. Si autem idem dicatur separari à se ipso, quia totum definit esse, & ab uno statu transit in alium, id est, ab statu essendi ad statum non essendi, vel ab statu actuali, ad potentialem, sic non magis repugnat idem separari à se ipso, quam repugnet idem nunc esse, & postea non esse, vel idem nunc actu terminare actionem suæ causæ, postea vero solum manere in potentia seu obiective in causa. Ad hunc ergo modum, & iuxta hanc postremam separationem essentia creaturæ dicitur posse separari ab esse, quia eadem essentia, quæ est actualis dum est, potest amittere totam illam actualitatem, & redire ad solum esse obiectivum, seu potentiale.

Est autem hoc loco advertendum, quod licet de omni creata essentia verum sit, posse hoc modo separari ab esse vel potius privari actuali esse, non tamen omnibus æque vel eodem modo convenit. Nam quædam sunt, quæ postquam semel esse recipiunt, non habent potentiam intrinsecam ut illo careant, seu ab eo separantur, sed solum per extrinsecam potentiam agentis, ut sunt entia incorruptibilia, ut supra tactum est disputatione vigesimo octava. Alia vero sunt entia, quæ per intrinsecam potentiam possunt privari esse, ut sunt entia corruptibilia quæ constant ex materia capaci alterius esse, ex quo sequitur corruptio vel defectio rei existentis. Rursus est notanda differentia inter defitionem rei per corruptionem & per annihilationem: nam licet in utraque essentia amittat esse, seu separatur ab illo, tamen diverso modo. Quia in annihilatione omnino destruitur essentia secundum se totam, & secundum oēs partes suas, quia omnino privatur esse, hoc. n. est de ratione annihilationis, ut nullum esse relinquit, neque integrum, neque partiale, & ideo nihil etiam essentie relinquit. Imo etiam necesse est, ut nullum esse tali defitioni succedat ex vi talis actionis, seu mutationis iuxta probabiliorum Theologorum doctrinam, quam in tertio tomo, tertia parte late declarauimus. At vero in corruptione quamvis essentia, quæ corrumpi-

tur, sicut amittit esse, ita etiam destruitur, ut tota iam non maneat: non tamen ita destruitur, quin aliqua pars talis essentie manere possit, semper enim manet subiectum, seu materia, & interdum etiam forma, ut in hominis morte. Tunc autem quantum manet de esse essentie, tantum manet de esse existentie, quia non sunt taliter separabilia, ut à nobis supra abunde ostensum est. Quo fit, ut per solam corruptionem non sit separabilis essentia ab esse secundum se totam & secundum omnem suam partem, nisi corruptioni adiungatur annihilatio. Hoc autem intelligendum est de propria corruptione totius compositi, nam si loquamur de accidente, aut de sola forma substantiali materiali, illius essentie omnino separatur ab esse, seu destruitur, quando totum corrumpitur, sed illa non proprie privatur esse, aut corrumpitur, sed concorruptitur, ad defitionem totius. Atque ita facile constat, quomodo actualiter existere, sit separabile à quacunque essentia, siue integra, siue partiali, & quomodo, ablato esse, simul etiam ac respectu essentie pereat, quod est etiam magnum indicium, illa duo in re non esse distincta.

Tractatur obiectio de enunciationibus perpetue veritatis.

Occurrit tamen statim trita difficultas superius tracta sectione prima, ratione primæ opinionis. Quia si ablata existentia, perit essentia, ergo propositiones illæ in quibus predicata essentialia de re predicantur, non sunt necessariae, neque perpetuæ veritatis: consequens autem est falsum, & contra omnium Philosophorum sententiam. Quia alias omnes veritates circa creaturas essent contingentes, unde non posset de creaturis esse scientia, quia hæc solum est de veritatibus necessariis. Sequela probatur, quia si ablata existentia, essentia nihil est: ergo nec est substantia neque accedens, & consequenter neque corpus neque anima, neque alia huiusmodi, ergo nullum essentialia attributum potest de illa iure predicari.

Propter hanc difficultatem, quidam moderni Theologi concedunt has propositiones creaturæ non esse perpetuæ veritatis, sed tunc incipere veras esse, cum res sunt, & veritatem amittere, cum res pereunt, quia (ut Aristoteles dixit) Ab eo quod res est, vel non est, propositio vera vel falsa est. Veruntamen hæc sententia non solum modernis philosophis, sed etiam antiquis contraria est, imo & Patribus Ecclesiæ: dicit enim Augustinus 2. de libero arbitrio, capite octavo, Tria & quatuor esse septem, perpetuo verum esse, etiam si nihil sit quod numeretur. Et in eodem sensu dicit libro 4. Geneseos ad litter. capite septimo. Senarius est numerus perfectus, non quia Deus sex diebus omnia perfecit, sed potius è conuerso, ideo Deus sex diebus omnia perfecit, quia ille numerus perfectus est, qui perfectus esset, etiam si illa non essent. Similiter Anselmus in dialogo de veritate capite decimo quarto, ex professo contendit, veritatem harum enuntiationum esse perpetuam, neque destrui, etiam si res ipsæ destruantur.

Nec satis est, si quis respondeat cum Diuo Thoma prima parte, quæstione decima, articulo tertio, ad tertium, quæstione decima sexta, articulo septimo ad primum, & quæstione prima de veritate, articulo quinto ad 11. & articulo sexto, ad 2. & 3. destructa creaturarum existentia, has enuntiationes esse veras, non in se, sed in intellectu diuino. Quia hoc modo non solum huiusmodi enuntiationes, in quibus attributa essentialia predicantur, sed omnes etiam accidentales seu contingentes, quæ veræ sunt, habent veritatem perpetuam in intellectu diuino. Quod si dicas, esse differentiam, quia licet omnes sint perpetuo in intellectu,

XXXV-III.

XXXIX. opinio.

XL.

tellectu diuino, non tamen cum eadem necessitate, nam illæ veritates, in quibus prædicatum essentialiale tribuitur subiecto, in a sunt in intellectu diuino, vt nō potuerint non esse in illo, vnde sunt simpliciter necessariæ, & absque vlla suppositione. At vero aliæ veritates contingentes licet semper fuerint in diuino intellectu, non tamen cum absoluta necessitate, sed solum ex suppositione, quod in aliquo tempore futuræ essent. Si hoc (inquam) dicatur, inde magis confirmatur & augetur difficultas contra præced. sententiam, quia propositiones illæ, in quibus essentialia prædicata dicuntur de subiectis non ideo veræ sunt, quia ita futurum est in aliqua differentia temporis, tum quia etiam Deus statuisset vt nil in tempore fieret, nihilominus cognosceret illas esse veras, tum etiam, quia non solum sunt veræ ab æterno, quatenus de futuro enūtiari possunt in ordine ad tempus, sed simpliciter, & abstrahendo ab omni differentia temporis, & in vtroque valde differunt à veritatibus contingentibus quæ solum in ordine ad existentiam pro aliqua differentia temporis veritatem habent. Rursus neque illæ enuntiationes sunt veræ, quia cognoscuntur à Deo, sed potius ideo cognoscuntur, quia veræ sunt, alioquin nulla reddi posset ratio, cur Deus necessario cognosceret illas esse veras, nam si ab ipso Deo proveniret earum veritas, id fieret media voluntate Dei: vnde non ex necessitate proveniret, sed voluntate. Item, quia respectu harum enuntiationum comparatur intellectus diuinus vt mere speculatiuus, non vt operatiuus: intellectus autem speculatiuus supponit veritatem sui obiecti, non facit igitur huiusmodi enuntiationes, quæ dicuntur esse in primo, imo etiam quæ sunt in secundo modo dicendi per se, habet perpetuam veritatem, non solum vt sunt in diuino intellectu, sed etiam secundum se, ac præcendendo ab illo.

XLI.
*Comunis
sententia.*

Est igitur valde communis ac recepta sententia, has proportionales esse perpetuæ veritatis, quam docet cum antiquis Arabibus Albertus Magnus comment. lib. de causis propositione 8. & in postprædicamentis c. 9. & eam sequi videtur D. Thom. citatis locis, quamuis totam hæc perpetuitatem referat ad intellectum diuinum. Eandem sententiam ex Diuo Thoma & Alberto defendit Capreolus in 1. distinct. 8. quæstione prima, conclusio prima, & Soncinas 9. Metaphysicor. quæstione 5. vbi refert Henricum Quodlib. 10. quæstione 2. & 3. & Heruzum, Quodlib. 3. quæstione prima, Scotum & alios auctores in 3. dist. 21. Tenet etiam Caietanus 1. Posteriorum c. 9. & Ferrariensis 2. contra Gentes. c. 52. & videtur esse sententia Aristotelis lib. 9. Metaphysicor. cap. 6. 7. & 9. Hanc autem sententiam ita declarant multi ex dictis auctoribus, vt dicant, essentias quidem rerum creabilium non esse æternas, simpliciter loquendo, vt supra sectione 2. à nobis probatum est: connexiones autem prædicatorum essentialium cum ipsis essentis esse æternas. Itē aiunt, quando res creantur, essentias rerum creari & fieri, non tamen fieri prædictam connexionem, nam aliud est essentiam fieri, aliud vero est fieri, vt talis essentia sit talis rei, v. g. hominis, equi, &c. essentia. Primum enim est verum, nam essentia creata, simpliciter loquendo, habet causam efficientem, quia non solum sunt existentia rerum sed etiam essentia. Quod vero essentia sit talis rei, non habet causam efficientem, nec fit, quia de se est necessarium ac perpetuum: quod est dicere, hominem quidem, aut animal habere causam efficientem, quod vero Petrus sit homo, aut homo animal, non habere causam efficientem, quia illa connexio de se est omnino necessaria, vnde consequenter etiam aiunt, quamuis essentia creaturæ habeat causam, veritatem tamen essentia non habere causam, quia consistit rei veritas in illa necessaria connexione, quæ de se perpetua est, & causam non habet, & hoc modo est scientia de veritatibus necessariis ac perpetuis.

Sed hæc etiam sententia, nisi amplius declaretur, XLII. non videtur posse defendi. Primo, quia si connexio illa talis prædicati cum subiecto æterna est: inquiri quid sit extra Deum, nam vel est aliquid, vel nihil. Si aliquid, quomodo est æterna sine causa efficiente? Si nihil, mirum quidem non est, quod efficientem causam non habeat, mirum tamen est, quod possit esse æterna, aut quod sit realis connexio, si nihil est. Item connexio nihil aliud est, quam vnio, vnio autem rei aut modus rei esse debet: si ergo nullus est æterna, neque etiam vnio rerum esse potest æterna, quia modus rei non potest esse sine re. Præterea, quomodo potest essentia habere efficientem causam, & non habere ab illa vt sit talis rei essentia? Nam si essentia sit, in aliqua re seu entitate sit: ergo per eandem efficientiam habet, quod sit talis rei essentia. Et confirmatur, nam sicut essentia Petri non erat antequam fieret, ita nec Petrus habebat essentiam, antequam crearetur, vel generaretur: vnde neque erat homo, neque animal, &c. ergo totum hoc accepit per generationem à sua causa efficiente, ergo non solum aua essentia, sed etiam connexiones essentialiales. Confirmatur secundo, nam cum forma (verbi gratia anima) imprimitur materiæ, formaliter incipit dare toti composito non solum vt sit, sed etiam vt viuat, sentiat, &c. ergo causa efficiens, quæ talem formam vnuit materiæ, non solum fecit illud totum, sed etiam fecit illud esse viuens, animal, &c. ergo fecit, vt talis essentia tali rei conueniret. Tandem, aut, esse, in his locutionibus sumitur in eadem significatione, vel in diuersa, si in diuersa est aperta æquiuocatio: & non est constans doctrina: si in eadem, necesse est, vt eandem habeat causam efficientem. Quod ita declaro, nam cum dicitur essentia simpliciter habere causam efficientem, necesse est, vt dicatur illam habere in ordine ad esse, quia nihil sit nisi vt sit. Vel ergo hoc intelligitur de esse in actu, & sic est verum: vel de esse in potentia, & sic est falsum, si in rigore sit sermo de causa efficiente actu, quamuis sit verum de causa potente efficiere. At vero idem prorsus est, cum dicitur essentia esse talis rei: nam, si sit sermo de esse actuali, non potest esse essentia creata alicuius rei in actu nisi per causam efficientem: quia quod actu non est, non potest esse actu alicuius. Et hoc etiam probant rationes factæ, quia sicut Petrus non est nisi fiat, ita neq. in actu est homo, nisi fiat homo, sed est tantum homo in potentia. Vnde si de hoc rätum esse sit sermo, verum est non habere causam efficientem in actu, requirit tamen illam saltem potentem efficiere. Quid est ergo, quod affirmatur de vno, & negatur de altero.

Atque hinc falsum etiam esse videtur, quod dicitur essentiam habere causam efficientem, veritatem autem essentia non habere. Nam veritas essentia re ipsa nihil aliud est, quam ipsa essentia, vel ad summum consideratur vt proprietas intrinsece coniuncta cum essentia: ergo impossibile est, quin habeat eandem causam, vel æque primo, vel concomitanter. Qui enim intelligi potest, vt aliqua causa efficiat aurum, & non efficiat verum aurum? Quod si efficiendo aurum efficiat essentiam auri, quomodo efficiendo verum aurum, non efficiat veritatem essentia auri? Vnde eodem possumus vti dilemmate. Nam vel est sermo de veritate in potentia, vel in actu: quodcumque autem horum dicatur, eadem est ratio essentia & veritatis in potentia, vel in actu, vt patebit facile, applicando argumentum factum. Denique, aut est sermo de veritate complexa, quæ proprie est in intellectu componente & diuidente, & hæc ita habent causam efficientem, sicut ipsa compositio & diuisio nostri intellectus: nam illi inest, & cum ea incipit, eo modo quo est, vt dixit Diuus Thomas 1. parte, quæstione 16. articulo 7. ad quartum. Et idem est (seruata proportione) de veritate, quæ est in compositio-
ne vocis, tanquam in signo. Aut est sermo de veritate

tate rei, quæ fundat intellectus veritatem, & hæc nõ differt ab ipso esse. Vnde est illud Aristotelis: *ab eo quod res est, vel non est, propositio vera vel falsa est*: ergo eadem habet causam quam ipsum esse, & eidem subest mutationi. Vnde ipsemet D. Thom. questione 1. de verit. articulo 6. ad 4. Veritatem pronuntiatorum ait etiam quantum ad essentialia rerum ipsarum non esse omnino immutabilem, nisi rebus manentibus.

Hæc vero controuersia (vt mihi quidem videtur) tota consistit in varia significatione illius copulæ, est, per quam coniunguntur extrema in his enuntiationibus. Duobus enim modis accipi potest. Primo; vt significat æqualem & realem coniunctionem extremorum in re ipsa existentem, ita vt cum dicitur, *homo est animal*, significetur re ipsa ita esse. Secundo, solum significet, predicatum esse de ratione subiecti, siue extrema existant, siue non. In priori sensu veritas propositionum pendet sine dubio ab existentia extremorum, quia iuxta illam significationem verbum est, non absoluitur à tempore, (seu quod idem est) significat realem & æqualem durationem, quæ nulla est, ablata existentia extremorum, & ideo talis propositio falsa est, nam est affirmatiua de subiecto non supponente. Et in hoc eodẽ sensu, optime probant rationes proximæ factæ, veritatem harum enuntiationum pendere ex causa efficiente, à qua pender existentia extremorum. Item probatur, non solum existentiam creatam absolute sumptam habere causam efficientem, sed etiam applicationem essentia (vt sic dicam) ad hæc rem habere causam efficientem, id est, non solum hominem vel animal habere causam efficientem, sed etiam, hominem re ipsa esse animal, habere causam efficientem. Quamuis enim non sit duplex actio vel efficiencia: Vna, qua fit homo, alia qua homo fit animal, tamen re vera vtrumque fit, quando homo generatur: solumque differt, quia his verbis, *homo est animal*, significatur complexæ prout à nobis concipitur, re autē ipsa sit simplici actione, qua in re fit homo & animal, quatenus in tali re idem sunt. Ita docuit late Heruæus quodlib. 1. questione 10. quem defendit lauell. 6. Metaphysicor, questione 12. contra Soncin. eodem lib. 5. questione 10. qui plane in æquiuoco laborat, vt dictum est. Denique in hac eadem significatione procedit assertio nostra, quod existentia non separatur ab essentia, nisi per destructionem & deitionem eiusdem essentia. Neque contra eam procedit obiectio facta: negatur enim, propositiones in quibus essentialia prædicata dicuntur de subiectis in eo sensu veras esse, ablata actuali existentia. Sic enim verum est illud Aristotelis in Prædicamentis, cap. de substantia: *Ablatis primis substantiis, impossibile est aliquid remanere*, & eodem modo dixit Auerroes 1. Physicor. com. 63. *Quando res desinit esse nomen perdere & definitionem*.

At vero in alio sensu propositiones sunt veræ, etiam si extrema non existant: & in eodem sunt necessariæ ac perpetuæ veritatis, quia cum copula est, in dicto sensu non significet existentiam, non attribuit extremis æqualem realitatem in seipsis, & ideo ad suam veritatem non requirit existentiam, seu realitatem æqualem. Item, hoc declaratur ex prædictis authoribus, quia propositiones in hoc sensu reducuntur ad sensum hypotheticum seu conditionatum, cum enim dicimus hominem esse animal, abstrahendo à tempore, nihil aliud dicimus, nisi hanc esse hominis naturam, vt non possit fieri homo, quin sit animal. Vnde sicut hæc conditionalis est perpetua, si est homo, est animal, vel, si currit, mouetur, ita hæc est perpetua: homo est animal, vel cursus est motus. Atque hinc etiam fit, vt hæc connexiones in hoc sensu, nõ habeant causam efficientem, quia omnis efficiencia terminatur ad æqualem existentiam, à qua dicitur propositiones in hoc sensu abstrahunt. Et hoc solum probant rationes illæ, quas congerit Soncinas locis citatis.

Imo in hoc eodem sensu non solum non requirunt hæc connexiones causam sufficientem in actu, verum etiam neque in potentia videntur illam postulare, si formaliter ac præcisè sistamus in earum veritate. Quod potest declarari ratione facta de propositione conditionali, cuius veritas non pendet ex causa efficiente, vel potente efficere, & ideo æque reperitur in rebus impossibilibus ac in possibilibus: æque enim vera est hæc conditionalis, si lapis est animal, est sensibilis, ac ista, si homo est animal, est sensibilis, ergo etiam hæc propositio, omne animal est sensibilis, per se non pendet ex causa, quæ possit efficere animal. Vnde, si per impossibile nulla esset talis causa, nihilominus illa enuntiatio, vera esset, sicut hæc est vera, chymera est chymera, vel similis. Quanquam in hoc possumus discrimen assignare inter connexiones necessarias, conceptas & enuntiadas, inter res possibles seu essentias reales, & inter res fictitias vel entia rationis, quod in illis ita est connexio necessaria secundum intrinsecam habitudinem extremorum abstrahentium ab actuali existentia, vt tamen sit possibilis in ordine ad æqualem existentiam, & hoc totum potest significari per copulam est, etiam vt à tempore abstrahit, ita vt, cū dicitur, *homo est animal rationale*, significetur, hominem habere essentiam realem sic definibilem, seu [quod idem est] esse tale ens, quod non est fictum, sed reale, saltem possibile: & quoad hoc pender veritas talium enuntiationum à causa potente efficere existentiam extremorum. At vero in sententiis fictitiis, solum sunt connexiones necessariae sine habitudine, etiam de possibili, ad existendum, sed solum per ordinem & imaginationem, seu fictionem mentis. Denique iuxta hunc sensum cessat etiam obiectio facta contra assertionem nostram, quia licet hæc connexiones sint necessariae independentes ab existentia, nihilominus essentia, quæ per eas significantur, nõ sunt vera & actualia entia, si existentia priuantur.

Sed adhuc supersunt duæ instantiæ. Prior est, quia nondum est explicatum quid sit ista necessaria connexio extremorum non existentium: nam cum nihil in re ponat, difficile est intellectu, quomodo possit fundare necessariam veritatem. Neque enim satisfacit si dicamus, ablata rerum existentia, solum manere hæc connexionem in diuino exemplari & ab illo oriri talem necessitatem: hoc (inquam) non satis facit, nam licet veritas harum connexionum, vt realis & actualis veritas, non maneat nisi in diuino intellectu, (quo sensu locutus est D. Thom. citatis locis, præsertim prima parte, questione 16. articulo septimo, & sumitur etiam ex Anselmo Dialog. de veritat. capit. 7. & 8.) nihilominus necessitas huius veritatis, & prima radix ac origo talis connexionis non videtur posse referri in diuinum exemplar. Nam ipsummet diuinum exemplar habuit hanc necessitatem representandi hominem animal rationale, nec potuit illum alterius essentia representare, quod non aliunde provenit, nisi quia non potest homo esse alterius, essentia, nam hoc ipso, quod fit res alterius essentia, iam non est homo: ergo ex obiecto ipso & non ex exemplari diuino provenit hæc necessitas: semper ergo restat difficultas tacta, quomodo, scilicet, si obiectum illud in se nihil est, possit ex se habere talem connexionem prædicatorum, vt fundet aliquo modo necessitatem talis sciencia, & talis veritatis, ac talis exemplaris. Ad hoc dicendum videtur, hanc connexionem nihil aliud esse, quam identitatem extremorum, quæ sunt in propositionibus essentialibus & affirmatiuis (idem dicendum est proportionaliter de diuersitate extremorum in negatiuis.) Omnis enim veritas propositionis affirmatiue fundatur in aliqua extremorum identitate, vel vnitate, quæ licet à nobis concipiatur complexo modo, & per modum coniunctionis prædicati cum subiecto, tamen in re nihil est præter ipsammet rei entitatem. Identitas autem, cum sit proprietas entis (nam idem & diuer-

XLVI.

sum

sum ad unitatem reducuntur, ut supra diximus, in omni ente, seu in omni statu entis cum proportionem reperitur. Vnde, sicut homo existens, & animal in re idem sunt, ita homo possibilis, seu qui obici potest scientiæ aut exemplari hominis, identitatem habet cum animali proportionaliter sumpto: hæc ergo identitas sufficiens est ad fundandam illam necessitatem, & reperiri potest inente in potentia, quamvis nihil sit actu, quia nihil addit enti in potentia, nisi habitudinem rationis in ordine ad conceptus nostros.

XLVII.
Dubium
resolvitur.

Sed tunc oritur secunda difficultas, nam sequitur hanc etiam connexionem esse necessariam, homo est, seu existit, aut est existens, & consequenter esse veram etiam in actu non existat, quod est plane falsum, & contra omnem sensum, & verborum vim. Sequela autem patet, quia etiam homo & existens habent identitatem, vel obiectivam & possibilem, vel actualem, si cum proportionem sumantur. Item quia, si illa propositio reducatur ad conditionalem propositionem, reperietur vera & necessaria, quia non potest fieri homo, quin sit existens, sicut non potest fieri quin sit animal: tota autem necessitas huius propositionis, homo est animal, dicebatur esse, quia non potest esse homo sine animali, quæ necessitas dicitur ab aliquibus composita seu ex suppositione: eadem ergo est in illa, homo est existens, quia non potest esse homo sine existentia. Respondetur, in re quidem, nullam fere esse diversitatem, si existens cum eadem proportionem sumatur, vel in actu, vel in potentia, ut argumentum probat, & ex superius tractatis satis constat. Nihilominus tamen in modo loquendi est diversitas, & ideo absolute neganda est consequentia, quia verbum existendi simpliciter dictum non significat potentiam, sed exercitium existendi. Vnde illa locutio, homo existit, simpliciter dicta, non reddit sensum compositum, id est, si est homo, est existens, sed simplicem & absolutum, & ideo si esset necessaria, significaret absolutam necessitatem existendi, quæ homini convenire non potest.

SECTIO XIII.

Qualis sit compositio ex esse & essentia, qualisve compositio sit de ratione entis creati.

I.

AEC quæstio necessaria est tunc ad explicandas difficultates tactas in secunda & tertia ratione pro prima sententia propositis in sectione prima, cum ad examinanda vel declaranda multa, quæ de hac compositione scripta sunt ab authoribus præsertim à Caietano de ent. & essent. c. 5. paulo post qu. 9. ubi per comparisonem ad compositionem ex materia & forma declarat compositionem ex esse & essentia, quas in duobus convenire dicit, differre autem in decem.

Collatio compositionum ex esse & essentia & ex materia & forma.

II.

PRIMA convenientia est, quia utraque compositio est ex actu & potentia. De prima compositione hoc per se notum est: de secunda probat, quia quidam quilibet ex eo ponitur in rerum natura, quod existentiam acquirit. Quæ probatio valde debilis est, si sit sermo, ut reuera est, de potentia receptiva, quia essentia non dicitur acquirere esse, quia prius fuerit in potentia ad recipiendum, & postea suscipiat actum, sed quia prius tota erat in potentia obiectiva seu activa suæ causæ, & postea fit ens actu. Secunda convenientia est, quod in utraque compositione actus & potentia reducuntur ad idem genus. Quæ vera est, intercedit enim etiam inter compositionem rea-

lem, & rationis, seu inter compositionem Physicam & Metaphysicam, ut patet in compositione ex genere & differentia. Quamquam in hoc observari possit nulla diversitas, nam in physica compositione utraque pars, scilicet materia & forma, ponitur tantum reductivè in prædicamentum. In Metaphysica autem compositione differentia tantum ponitur reductivè in prædicamento, genus vero, quamvis ut pars possit etiam reduci, seu ad latum constitui, tamen ut est quoddam totum, directe collocatur. Idemque suo modo reperitur in compositione ex esse & essentia, quæ etiam Metaphysica est, ut infra dicam: nam essentia integra directe collocatur in prædicamento, existentia vero concepta ut quidam modus, solum per reductionem, de quo in superioribus satis diximus.

Differentiæ legi possunt in prædicto autore sex enim priores omnes supponunt distinctionem realem inter essentiam & existentiam, & quod existentia non est actus nisi essentia completa & composita ex materia & forma, & ideo neque nobis necessaria sunt, neque oportet denuo impugnare multa, quæ in eis dicuntur. Ut quod in compositione ex esse & essentia neutrum extremorum est pars substantiæ: est enim hoc verum in compositione completi entis, non vero in omni compositione ex esse & essentia: hæc enim etiam in materia ipsa & forma, & in anima separata reperitur. Idem quod in secunda differentia dicitur, in compositione ex materia & forma alterum extremum esse puram potentiam, non vero in compositione ex esse & essentia: hoc (inquam) in primis non est generale, cum ipsa materia constet ex esse & essentia, & præterea, si essentia præcindatur ab esse magis potentiale ens est, quam materia præcisa à forma, seu ut supponitur formæ cum suo esse, quam illæ potentialitates sint diversæ rationis, nam in essentia ut sic est obiectiva, in materia vero est receptiva. Et similia fere notari possunt in quatuor subsequentibus differentis, quas omitto.

Conferatur unum per se ex esse & essentia.

QVOD vero in septima dicit, ex materia & forma fieri unum per se, non vero ex esse & essentia, falsum esse censeo. etiam in opinione, quod essentia & existentia realiter distinguantur. Primo quia comparantur ut actus & potentia eiusdem generis, quæ per se & ex natura sua instituta sunt ad componendum unum, & essentia sine existentia non habet completam actualitatem, imo neque est ens in actu: ergo non confurget ex eis ens per se unum? Secundo, quia non fit ex eis unum per accidens: ergo fit unum per se. Antecedens admittitur & probatur ab eodem Caietano, quia unum per accidens aggregat res diversorum generum: consequentia vero probatur, quia ex essentia & esse fit re vera unum: nam realiter ununtur inter se, imo (quod mirabile est) ipse Caietanus ibidem ait, quod essentia per se adunatur cum esse: inter unum autem per se & per accidens non potest medium excogitari. Tercio, quia aliàs nullum ens creatum esset per se unum, quatenus ens actu est. Quarto, quia ratio Caietani est valde debilis, scilicet, quia ens per se unum fit ex partibus substantiæ, esse autem non est pars substantiæ: est enim assumptio falsa, nam etiam fit per se unum ex substantia & actu seu termino substantiali, alioqui ex natura & substantia non fieret per se unum, neque suppositum substantiale, ut sic, esset per se unum quod plane falsum est. Vnde possumus Theologice improbare illam doctrinam, quia ex ea sequitur, Christum non esse unum per se, quia constat ex humanitate & Verbo, non ut ex partibus substantiæ, sed ut ex natura & substantia, vel tanquam ex essentia & esse.

Compos.